

AZ IKT-VAL SEGÍTETT OKTATÁS HATÁSA HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK ÖNSZABÁLYOZÓ TANULÁSÁRA

Molnár Éva

*Szegedi Tudományegyetem, BTK, Neveléstudományi Tanszék
MTA-SZTE Képességkutató Csoport; SZTE Oktatásméleti Kutatócsoport*

Kulcsszavak: IKT, önszabályozó tanulás, hátrányos helyzet

A hátrányos helyzetű tanulók vizsgálata és fejlesztése központi szerepet kapott az utóbbi évek pedagógiai kutatásaiban. A felzárkóztatásra, a hátrány leküzdésére pedig számos kísérleti kezdeményezés született nemzetközi és hazai szinten egyaránt (Andor, 2001). Az utóbbi években a pedagógiában is jelentős teret hódító IKT kínálkozó lehetőséget biztosít a hátrányos helyzet problémáinak orvoslásában (Kárpáti, 2004). A nemzetközi eredmények szerint az IKT-ban rejlő motivációs erő a tanulók tanulására, iskolai előmenetelére fejlesztő hatással bír.

Fő kutatási kérdésünk az volt, hogy a hátrányos helyzetű tanulók esetében mennyiben okozza a lemaradást a képességek hiánya, a tanulási stratégiák nem hatékony alkalmazása, a tanulási motívumok fejletlensége, és mennyiben a családi háttér. A kísérlet célja 6. évfolyamos hátrányos helyzetű tanulók képességeinek, önszabályozó tanulásának fejlesztése számítógéppel segített oktatáson keresztül, amely fejlesztés közvetett módon irányult az említett komponensekre.

A kísérletben Borsod-Abaúj-Zemplén megyei, az átlagosnál kedvezőtlenebb feltételek mellett működő iskolák (N=10) 6. évfolyamos tanulói vettek részt (N=199). A kutatás 2003 őszén előméréssel indult, és 2004 tavaszán utóméréssel zárult. Az elő- és utómérésben képességsztesztet (induktív, kombinatív, olvasás) és önszabályozó tanulási kérdőívet (tanulási stratégiák, tanulási motívumok) töltöttek ki a tanulók. Az egy tanévet felölelő fejlesztés során a vizsgálatban részt vevő iskolákban, különböző tantárgyi órákon számítógéppel segített oktatás zajlott.

Az eredmények kimutatták, hogy az iskolai eredményességet/eredménytelenséget leginkább a képességek (induktív gondolkodás, kombinatív képesség, olvasás) és az önszabályozó tanulás fejlettsége határozza meg, mintsem a családi háttér. Az utómérésben minden vizsgált terület esetén jobb eredményeket kaptunk. Az önszabályozó tanulás esetében szignifikáns különbséget találtunk az elő- és utómérés között, az utómérés javára (előmérés: $x=51$ %pont, $s=13$ %; utómérés $x=59$ %pont, $s=11$ %). A tanulási stratégiák közül a monitorozás esetében a legnagyobb a különbség (előmérés $x=48$ %pont, $s=19$ %; utómérés $x=60$ %pont, $s=20$ %), de a többi komponens esetében is fejlődést tapasztaltunk.

Eredményeink rámutattak arra, hogy az egyéves számítógéppel segített oktatás a hátrányos helyzetű tanulók esetében erőteljes fejlődést ért el. A tanulók önszabályozó tanulásában pozitív változás jelentkezett, a tanulók hatékonyabb tanulási stratégiákat működtettek és tanulási motívumaik is fejlettebbé váltak. Kísérletünk alátámasztja a nemzetközi eredményeket, melyek szerint az IKT oktatásba való bevezetése fejlesztő hatással bír, valamint a hátrányos helyzetű tanulók fejlődése rámutat az iskola meghatározó szerepére a szociokulturális háttér adta esélyegyenlőtlenség kiküszöbölésében.